

Издали Недјељом.

Цијена:
За прву ГОДИНУ и АУ-
СТРО-УГАРСКИ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годишну 6 ф., на четири годишне 1 ф.
и 50 новина.

За сва остала земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годишну 20 франка, на по-
годишну 10 франка, на чет-
врт годишну 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРСЦА

Лист за политику и књижевност.

Претплата плаћа се у
аванси пасивним поштом-
ским уплатом на Цетиње, а
може се и картоном уплат-
ити на пошту у Београд.
Доплати плаћа се уредниш-
тву Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се од
редакције. За огласе веће
и на дуже вријеме мање.

ЦЕТИЊЕ, 1. Јануара.

Читана једна година мира — ри-
јеткост велика у Црној Гори! — ле-
жи за нама.

То је иза дугогодишњег потоњег
ратовања прва година коју смо срећ-
ни били да проведемо у потпуном ми-
ру, — јер годину 1880 у којој смо
спали час с пушком о рамену били
потезани то на Плаво и Гусиње то
на Цетиње то на Уцињ, не можемо
рачунати у мирне године.

Једна мирна година лан је про-
стор времена, када човек броји дан
за даном и само себе у рачун узима.

Но како је мали тај простор
времена, када се на њему прегрени
развитак једног народа, једне држа-
ве, за који се хоће посећи број ми-
ријех година, на да се тек осјети
мало јаче козичке напредак учињен!

Иза добитка Уциња ступила је
наша држава с пунијем изгледима ми-
ра у годину 1881. Ти изгледи нијесу
нас преварили: Црна Гора уживала
је прошле године на све стране пот-
пуни мир.

На шта је урадила за то ври-
јеме?

То је питање, које ће без сумње
спали патриота себи поставити, нар-
очито данас кад се налазимо на раскре-
пници између старе и нове године.

На то питање и ми овдје хоћемо
да одговоримо.

Кад смо се зли у истом раздоб-
љу времена налазили, ми смо имали
срећу да чујемо управо с вјесне при-
јесте из Црногорског од Његовог Ви-
сочанства Књаза програм за идну
годину, који је као светињу неку сва-
ки Црногорац дубоко у срце засадио
и ваља на намети памно.

Предвиђајући да највишим задо-
вољством да Црној Гори предстоји го-
дина мира, Његово Височанство Књаз
благовољно је дати у вене нове годи-
не упутити своје Црногорце на ону
главну бригу, коју ваља да води сва-
ки честити народ, кад има пред со-
бом читаву годину мира. На Књаже-
вих уста чуле су се том приликом о-
ве златне ријечи:

„Јевропа, која се до сад довила
нашем јунаштву и која нам је изра-
дила да већ једном објесите пушку о
чукал, ваља сад да се задивим нашим
прегнућу око мирног рада, ваљној бри-
зи око пута и мотике. За то: на ред,
браћо моја!“

Ове ријечи назначавале су про-
грам за сваког Црногорца, програм
који се имао извршити свуд по Црној
Гори почињући од владе саме па до
најпотоњег надничара црногорског.

Влада наша приутила је свом сна-
гом, да поради на том програму ко-
лико јој силе допуштају и докле до-
пуштују средства која јој стоје на рас-
положењу. Пред њом су стојали о-
громни задаци, тежили што се игда
замислити могу. Ратовање је тешка
работа, — то је истина; по у Црној
Гори било је потоње ратовање тако
рећи као од шале, јер му је народ од
старине вичан.

Много је теже лијечити народу
ране које остане иза ратовања, по-
готову у Црној Гори која је толико
оскудна у свијем средствима. Пред
кљодом је нашој стојало тај претешки
закатак, да ову годину мирна поглави-
то на то употеби да народу поврати
сигу материјалну коју је толико-
даним ратовањем изгубио. Да би
народ могао уложити снагу своју у
походјелске радове и расли, си поцу
вину на старом огништу, ваљало му

је великим дијелом прискочити у по-
моћ, јер мало их је остало у Црној
Гори иза потоњег ратовања, који се
нијесу исприли до потоње кали у свом
имању и којима не би од прене била
помоћ ма с које стране.

Ту је влада наша, по налогу Ње-
говог Височанства Књаза, учинила ли-
јену дужност своју према народу и
помогла му је средствима државнијем
и помоћу кредита који земља наша у-
жива у иностранству. На тај начин
земља је била сачувана од раселава-
ња и народ се одржао помоћу
државном а својим радом на свом ро-
ђеном огништу.

Нека сумње, да је прва година
најтежа била. Но кад смо, Богу хва-
ла, прву презијели без штете своје,
остаде ћемо моћи и дакле дочекивати
и веселије испријати, молећи се влади
милости неба од које зависи наш бе-
рићет земаљски.

Но влада наша није се у про-
шлој години задржавала само око то-
га задатка. Имајући на уму и друге
потребе државне она је свом снагом
настојала да их по могућству подмири.

Ту је на првом мјесту стојала
пријеска потреба отварања наших
комуникација, које су намијесене да нас
изведу из наше дојаконше осаме и да
нас зарад свеслоног унапређења на-
ше земље вежу с осталом Јевропом.
Пут од Цетиња до Котора имао се
довршити прошле године и он је до-
вршен још о прољећу. У своје прије-
ме ми смо говорили о гоземијем тем-
пома блага колосалног дјела и о за-
машној вриједности његовој, те данас
немамо нужде да се на исти предмет
повраћамо.

Друго је важно дјело наше вла-
де и народа: пут од Цетиња до Ри-
јеке који је такође у прошлој години
довршен. Овај је пут начињен за не-
колико мјесеца и био је готов дан о
Госпођину дне. Када се узму на ум
незамјерне техничке и природне теш-
коће с којима је код нас скопчана
свака грађа путева, онда се мора
дивити човек тој суми од дурашно-
сти и издржљивости, којом је за тако
кратко вријеме постигнут тако голем
резултат. Није ради самохвалисања
него ради констатовања једне напред-
не притије коју многи у незнању одри-
чу овоме народу, када овдје наводимо
да су многи страници у ондашње ушле
по ијерујући да је могуће кроз
толико море од голога крша про-
бити и начинити за неколико мјесеца
лијепи шосеиран пут! На овак то је
чудо учинио Црногорац својим жуље-
вима за неколико мјесеца, и прелео је
тијем ријечи свога Господара у живо
дјело, јер свака има разлог да се ди-
ви овом резултату мирног рада цр-
ногорског као што се диви јунаштву
њихову.

Само та два дјела доваљна би би-
ла да дууже влади нашој и народу за
свједоштво, да се у минулој години ни-
је сједјело скрштенијех руку.

Али влада наша није заборавила
ни на друге гране државног живота.
Тако је она пажњу своју обратила
грађанском устројству нашег држав-
ног друштва, те је у том правцу, по
нарочитој иницијативи Његовог Ви-
сочанства Књаза, учинено све што је
претходно дужно да се по темељној
наради чувања нашег правича г.
дра Богинића приступи поступном
увања у живот новог грађанског
закона црногорског, којим ће Црна
Гора у иници један голем корак у на-

пријед у свом свеслоном државном
развитку.

И просвјетна струја наша није
остала у прошлој години без нагет.
Свједоштво је томе наша реална гимна-
зија, која у прошлу годину има да
завијези свој постанак.

Осим тога ваља да је наша влада
јавила, да се при свој оправању изде-
љи материјалнијех интереса нашег
народа ипак отворе нови извори др-
жавнијех прихода, без којих не би
нам могуће било подмиривати толике
потребе које су са свијем природно
понишле из нашег новог положаја др-
жавног и из самог историјског задат-
ка која лежи у темељу наше државе.
— потребе које кад се неби подмири-
ле Црна Гора не би могла с образом
остати у колу осталијех држава јев-
ропских и ни би могла стајати на
челу оним аспирацијама, које су ци-
љем народа нашег заједничке.

Кад к томе додамо да је и народ
од своје стране приутио био у про-
шлој години свијем силама, да се отрг-
не од слабости у коју га је бацило
дугогодишње ратовање и да стане на
своје ноге, онда можемо рећи да је Цр-
на Гора савјесно радила у години
1881 на програму који јој је развио
њен патриотички Господар.

Но у једној години не може се
постигнути све што се жели. За народ је
једна година — маленост! Њему се
хоће да ради десетинама година и чи-
тавијем вјековима на својим циље-
вима, на тек ако их постигне.

— Ми смо у прошлој години тек
ступили на стаду мирног рада. Ако
нијесмо урадили онолико колико смо
хтјели, савјест нам је марила ипак, јер
воља је наша добро носеједочена и она
се зауставила тек на оној међи гдје
престаје снага њена и гдје настане о-
скудна наших моћи. Бог ће милос-
тивости дати, да ће нам и идну годи-
ну свијетлити миром, а то ће бити до-
бра згода за нас да наставимо даље
своје радове и да напредујемо у сва-
ком добру.

У то име нек је свакојем Црно-
горцу на здравље нова година!

Са наредне стране примили смо
за саопштење ово:

Пред три четврт недеље узлазе у ра-
дишћу резбара Маркова у Трсту човек
по одјеци прости моронац, те му парчи
да му направити један печат. Натпао је пе-
чата био српски, јеран ко и резбару не би-
јаше познат.

Два три дана послеје тога, парчи-
лац дође да види радњу, те напави је
готову предлози мајстору јест бијела ла-
пира те га наведе да на дво неса удари
печат, јер, како казиваше, ишаће га пока-
зати своје капетану да види нехали у
урезаним ријечима каква погрешка. Како
ишаће од мајстора није му нише никад на
очи доспао, и овај га још и сада с гото-
вим печатом чека. На печату су изрезане
ријечи: „Печат правителственог Сена-
та Црногорског“.

Види се из свега да је парчилац пе-
чата, или тај ко му је дао наредбу да га
направи, радио о кривотвору какве исправе.
Сам је резбар обавјестио о томе цр-
ногорску владу и ставио јој на распола-
жење печат који је у његу.

Аустро-угарски листови о немилу у
Јужној Херцеговини и Кривошијама.

Аустро-угарски листови већ се најо-
вјидлије занимају са догађајима у јужној
Херцеговини и Кривошијама, и покушавају
међу њима изагласити су у те крајеве на-
рочите своје дописнике који им јављају о
тијем догађајима, нарочито како који зна.
Занимљиви су ипак ти извјештаји у њима
што показују како је расположење у
крговима аустро-угарским према народу

у тијем крајевима и што нам пружају
аспекту прилику да судимо у напријед о
мјерама које ће се предузимати можда
да спора у нашем најближем сусједству.
Особито је у тој когазду јасан и поука
пенитански „Јојд“ и за то нарочито почи-
њемо овдје с извјештајима његовога
дописника, који овако гласи:

„Тек што смо прошле сриједи наше
поштомнице писмо из Дубровника на пошту
предали, стиже нам с поштом једна страна
вијест, да се у јужној Далмацији онјес
дана не ће ништа значајно догодити, али
ће у јужној Херцеговини неки дјелови 2.
Брзке бригаде под пуковником Бабићем
већ кренути да чине. Ушаде тога оста-
вско јуче још прије зоре Дубровник и
дошкмо изаћи четри сахата на коју у
стари чувени турски град а сада херце-
говачку окружну варош Требине. Други,
што се протеже преко сурове криве горе,
која тек сјесерно-источно од Дријевске
суд при поздравом сунтаву у доста
плотну требиначку долину, у „Понто По-
де“, тек мало цинковији карактер добија,
наша се у извреном стану и при ступа-
њу на херцеговачку земљу чини врло до-
бар утисак. Али онак се прикјежује, да
се налазимо — како да се смо назви-
мо? Но, ми не можемо на то, морамо
без обавишњава изјавити, да се налазимо
— у непријатељској земљи. Држи чува стро-
го стража, која је са високој кули, те даљу
а већ крстари по њему. Понта, коју ми
сретасмо, чувавала је у пратњи страже
од три момка са палачутима бијонетима,
и два момка ишаху још пред нас.“

Напоменути, како је из вирои по-
стало старе турске неистоје и неуредно-
сти, дописник изјавља:

„Све је чисто, демови, што се кла-
нине изду, укључени су, узале прво хо-
бро кадрисање, сва тргови и узике и-
вају крупним њмачким и словенским сло-
вима написане име своје а. д. д. у то он-
да Херцеговини и Турци замире једна-
други и један поред другог живи; мује-
ва, као и од прије, мирно пролазије с
хувајета, кад је пријеме којој козичке;
школе и мидеси појединих вјероисповје-
сти опстоје, као и од прије, а уз то је у
једном дому, у који се горил спрат мора
човек уз стеновице да поље, сјештења
„народна школа“, која истини има три раз-
реда, али само једног учитеља. Прије по
две учи он у један мах ученике првога и
друга разреда, а послеје по две ученике
трећег разреда. Наставник је језик сла-
венски или немачки (Ш), ваљко је кад по-
треба у јене, но и дјела немачки Хрвата
и Турака, што у ту ишаду изду, — онда
— и то, како нас увераваху, — немач-
ки. У опште, социјални приј утисци до-
бра су.“

Како пак човек ствари боље разгле-
да, ваља дописник, увиједије, шта вање са
свим ће се уквјети, да у онј мах наше
господство у јужној Херцеговини допре,
баш докле и прије с вјероисповије.

Ми врло добро знамо, шта значе те
ријечи и не бисмо изрекли, кад се не бисмо
могли основити на позитивне чинове, који,
жалост, овдје јасно показују, да у ју-
жној Херцеговини опасна при и да је по-
дожај много опаснија, него што у Бечу и
Буда-Пешти, бар као што чине, сматрају.
Поставимо најприје са свим објективно са-
ме чинове.

Зло стање, што је све вање маха о-
темало, даље је још вање повода земаљској
вади у Сарајеву, да у јужно-херцеговач-
ким окупацијама прогласи опасна стање за
уморство. Та наредба остаде са свим без
успјеха, јер се неисторано мношине нави-
даја на поједини добра, отимачина стада,
похара поште, шта вање од прије бјеше
само једна чета Стејана Ковачевића изме-
ђу Невесиња и Гацког, а сад поновише но-
ве чете у јужној Далмацији, које предла-
деше Ковал и Петар Малаћ и које се вр-
лоше око јужно далматилске границе и
често је прелазиле. Но то све још не би
било тако страшно. Отимачина може по-
стати земља досадна, као бригадарије у
јужној Италији, али оне не марију за то
имати замете политичког покрета од врло
великог значаја. Но у овданим прилика-
ма умозначају се знаци са свим особите
врете. Ако пду они саучајени — оједнош
од њих одмах ћемо говорити — тује на
поједини наоружане војнике или војничке
гомаде при мирном негу пом погду пуца-
ју, да пад и кад и убију. Онда не може
бити ријеч о отимачини, јер ако је год
наша саучајена познато, шта је име „пос-“

шавају да се убијени поробе, а не узимајући у обзир, да херцеговачки хајдучи врло добро знају, да се код сиротних војника не могу бог зна како помоћи. Други опасни симптом је, што власти не могу да ухвате, да се дочепају рушмичара. Осим војске, што је има у сусједној Босни има два мјесеца, како преко 2000 војника не престаје по јужној Херцеговини крстаре, а не могу да ухвате ни једног важнијег хајдука, нити да саведу на мањи број нападњака, што човјека управе изненађује. Као што је познато, Петар је Кокош у Црној Гори ухваћен и затворен, по да овог часа још није изашао из кр. власти, ма да га је барон Темел рекламово.

Има преко два мјесеца дана, како посаде и жандармске поште у Невесињу, Кориту, Билећу, Гацком и Требињу неусталано стоје као засега пушка, нападњака се сваки час, да ће их труба кренути у бој. Сатије, само с нешто хране снабдеване, крстаре по три, четири дана и ноћу уз највећи напор по најдужијим стигењима и вретама, не пошљеници ни појмања плод својих труда и напора. И јасно, што су ударене на главе „разбојника“, не дају никакве дражи. Стигла је са пошљенице стране вјест, да је једна чета савијена на свој планини или код овог дана. Ма да се већ хата мрак, опет за то заповједник постаје наређује, не се један баталион спреми. Сатије, чији момци нијесу прешле ноћи спавају, јер бјежу на стражи или стојаху спреми за службу или крстарише по стеној околини посаде или вјеху с поштом, дају на један мах бубњем по постепе, те их шаљу на разне стране у брда. Човјек, који није својим очима видео и сам проучио диварске Ане, не може ни замислити, како су налагане оне стигење и како су стигењити висоравни поштити отицати и као нок отирих камењем, и тим путем мора војска да иде са својим предњим, задњим и са стране стражама.

То је јевропски кавказ. Сатије, послате да крстаре, дутају по тој стеновитој дилацији, опатомљеној овдје ондје малим плодним, пољима и слабићим људским насеобинама, читаве дане и ноћи тамо и амо, често по највећем плуку или по бијесној бури, која ти хладноћу чак до коштију тјера, а без икакве и најмањег успјеха, о ситиш неколико болесника, изломљених ногу и у наду размишљањих пушчаних куцака дома додешу. Нилава ратни поход, ка где у Јевропи, не може такој таква глупа ипори дати, као ово запето стање под пушком и непрестано убуђење, које се не да описати, а које ораје већ два мјесеца дана траје. Кад војска пољима на такве експедиције, полази свагда с новим или бар са свим добрим ђоновима; врате се с исеченом и раздераном горњом кожом на обућу, а свагда се наје пошме војника, који натраг додешу само парчад од обуће, те морају ноге да увијају у мараме и кристине, само да могу даље ићи. Тако смо данас на Роговој планини среди једно одјелене доваца, где се с криогорске границе враћа пут Билећа. Бјеше са свим изнурено и измодљено.

Доником мисли, да на мјеродавноме мјесту у Бечу и не познају јужно-херцеговачке прилике и да не знају, шта све мора ондје војска да поднесе, иначе би томе морали једна потражити. Он мисли, да је најпреци лијека, да се појача војска у јужној Херцеговини и јужној Далмацији, где за сад имају „неколико батаљона“ са снагом, какву имају у мирно доба, и са болесним људима који се по клисурама и проваљима у непресталом напору сатиру, не могући ништа изградити, нити постићи.

„Кад и кад се догоди“, изговара дописник даље, „да каквој навидници пође за руком, да уђе у траг каквој чети хајдучкој. Онда се врло смотрено и непериватним трудом иде по читаве подушнице за трагом, са стигење на стигење, до каквог год хана, колибике или сеодета, што лежи из каквог пољу. Ту се све скроз разгледа и од дође до горе претметне, али заједу. Жандарми, оштрици и војници увијени су тврдо, да су они, које они траже, и ако можда у тај мах нијесу ту, — да су за цијело ту били и да мора, да су се где год били скрили. Од становника пак не може ништа докучити ни пријетњом, ни обешањем, ни лукавством. Свако ти се то показује покорним, саобраћа се и закључе: „Бог ми, господару, нијесам ништа чуо ни видио, нити што год знам!“ Војска онда стане где год близу, да врјеба. На један мах пољети на њ од онуд тавад, од онуд камење, а нигдје да се помоли глава. Јаке страже похитају на обје стране или шта више усупражу се и усупу на стигење. Док стигну онамо, од куда је пуцано и камење бацано, нигдје ни живе душе, само поцапене птице прелетају им више главе. Најсметреније се прегледа сва околина, све пољине, све јаруге и проваљје али све бјела. То пак никакво не би могло бити, кад не би међу становништвом и четама било сипраума, што долази било због тероризма, било од симпатије. И у томе баш лежи погуба покрета, коме се сваки час може натурити политички значај! За то имају оваје сва средства.

Уз то долази, да је становништво незадовољно због порезног терета. То се не да порицати. Православно становништво, које овдје чини велику већину, са свим се отворено позива на то, како је у Црној Гори мали порезни терет. За тим из има, који се туже на то, како се поступа при откупну дуван, јер — с правом или не — мисле, да ће им чиновници открити и да њихов дуван више врједи. Најпослије међу незадовољницима има врта „увијећења“, који мисле, да им се из Аустро-Угарску ваља тужити, што су заносавањем и што им је неблагодарност учињена. Међу те долази прије свију бавиш католички парох из Попова Поља, дои Иван Мусић, који је, кад је ц. и кр. војска земљу окупирала а особито при одмјени Стојана, без икаквог учинио изврде, несправитиве услуге и коме се ред Фране Јосифа и понуђена годишња плата мада учинило, тако да је дјети земљи лепа окрену и у Црној настали се Гори.

Колико су те тужбе и тегобе оправдане, то је тешко пресудити. У земљи се пак осјећа, да их има, и то је повод сдлашњем прену.

Док сам се у земљи бавио, т. ј. у Херцеговини, нише дописник, покушао сам више пута, да се урођеницима приближим и да с њима при чини вина заподјеном разговор. Но они бјежу врло брзотавно и обично гледају, да избегну разговор. Само кад сам једном од Корита у Гацко јахао, наћем у усамљену таву на караван, у коме бјеше својих шедезет комата теретне марве, која је у врећама и бурадима носила брашно, со, шећер и кнеу из Дубровника у Фочу и која је већ два дана путовала. Сједнем на стигењу крај гомиле хајкача и каручим механици, неки људиме додешу вина. Бјеше тито само овијан Херцеговачки хришћани, високи, стасти, снажни, гинки људи, дијеног облика и тако интелигентног израза, каквог у нас људи те врте никада немају. Не знају истини читати ни писати али врло добро знају, какве су им у земљи прилике, и осјећају цијелу судбину. У разго-

ру запитам старијег човјека, вођу каравана: „Шта је, радују ли се тимладићу“, рекох, показујући на омладину, што је ту чување се осјећало, што ће и они сад скорим бити војници и што ће смјети да носе оружје? На прва јико ни да се мисли живи, сваки нијесмо погледаше у вођу, кога сам зашитао. „Хеј, господице“, рећи ће он најпослије хоће ли, не ће ли, „наш цар није од нас гацковоца, ни хришћана, ни мрхамедоваца, никад нечао. да будемо војници. Шта твој цар нише, господару...“ Човјек не рече даље ништа али његов ручни покрет, његово слијегање рамени допуни све врло јасно, тако да сам мислио, е биће боље, да завођеном други разговор, не толико тугаљив.

Доником наведе за тим разговор на Стојан Ковачевића, те и том приликом, као и свагда иначе дознаде, да у „свој јужној Херцеговини нема народнијег човјека“, од њега. За тим пише о Стојану.

Он се родио у маленом селу Србевици близу Гацког. Сад му је 55—60 година и знају га као човјека оредњегуарста кога су запити за тридесет година четовања његовог већ диврда обљажива. Од ханара остао му је на лицу ожапљак од лијевог ока на преко образа до горње усне; један хапа одузео му је са свим лијевој руку. У Србевици има свој дом, у Ђемержеви жана му са два сина: једном је 16, а другоме 15 година. Сарајевска земаљска влада обљажла је оном 400 дуката, ко Ковачевића али жива али мртва додеше, али само покаже, како би га могла добити... Има три године дана како се војска и жандарми свом силом унишу, не би ли га се дочепади; све бјела. Већ је више људи обљажено, који су Ковачевића или кога од његових чета удомили. Шта више, погубљен је добар гаца, који на свом добру живи, што је Ковачевића у свој дом примио и на ражију му јарца испекао...

Кад је оно, као што је познато, новчана пошта нападнута била, дозна се преко „повјереника“ да се Ковачевић неколико дана последије тог са својом женом са-стао. На то војници ондједну ноћу дом у Србевици и жандарми га претметну. Збога нају оним у жене 100 еор, све саме нове десетице, завијене у војничке наплатне листиће тако да се није могао сумњати, од куда новац. То бјеху прве нове десетице, што су у опште амо дошле. Остали новац, око 3900 еор, бјеше очевитио четири раздјељен. Жена буде под јаким стражом у Мостар доведена, али последије четрнаест дана изгисте пуштена. Невероватно изгледа, али са свим је тако. По што у јужној Херцеговини и сусједним Кривошијама врди као да у мјеродавноме мјесту миса, е боље ће бити, да не даду непосредна повода насилном устанку. Рашчупао се за име, не само да је старији син покушао, да Гацко поље до Гл ећа дигне на оружје, него да се и стари Ковачевић заведе страховитом оветом и попријети, е ће све понапати, ако му жени и само дачица е главе нестане. По што се није могло доказати, да је и жена непосредно у чему била крива, па то што нехтедоше тјерати мак на конач, то је пуште слободу.

Осим тога налаже објективност, да човјек отворено рече, како том четовоји не само његови земљани, него и официри и чиновници, који са свим непристрасно суде, с неким признањем признају, да има особина, којима се не може одрећи неки придрже поблесе. Особито официри чиници, који катастарски мјере и одмјеравају земљу, они су пренуци хвале о држању Ковачевићу и његове чете. Природа посла доноси сабом, да ти официри и мјер-

ници недрјежама и мјесецима, у пратњу само 3—4 војника или најамника, морају по далеким крајевима да се задржавају и понављање и ноћ у пољу да проведу. При томе не могу војници ни пушту да са собом узму, јер морају справе за мјерење, прибор, заставице и др. да носе, те с тим да се сами пузају по највишим мјестима. Не нише се много смјелости, па да сваког тог саоро без икакве обране човјека убијеш и порочиш. При том не бјеше никаква тајна, да је сваки тај официр и мјерник свагда имао више стотина еор, јерарног новца, да може себи и момцима храну плаћати и најамнике исплаћивати. Кад је дакле дотое, баш у сред посла, несигурност овлада и отимачине и сукоби баш неосредно близу крајева, које је ваљало измијерити, почели се догађати међу војницима и четиницима, већ се господа, будући у својој осами без икакве обране, стадоше спремати, да прекину посао и да се дома врате. У то дође сваком од њих у јужној Херцеговини пастирче од оваца или коза, те додеше од Ковачевића поруку, кога је сваком једнако гласила, на име: Нек „ицевири“ само мирни остану и даље раде; он зна, да они његовој земљи добра чине; стога је он зановједно, да се њим и њиховим људима ни најмање зло не учини. И тако су послоти без прекидања до мјекле јесени настављени, а да је кад год ма један човјек нападнут, ма једна мотка оборена, ма једна од камена „пирамида“ порушена. На пошљетку се међу „ицевирицима“ и четиницима створио такви чудновати односи, да су они са снајдровом пушком о рамену пролазили близу перед радника, називали им „добар дан“ и мирно даље одлазили. Једном преноћи официр е мјерником под косом осредне планине. Уза се имаљаху саом три радника и у мрклу ноћ дожише ватру, да згостове вечеру. Сва петорица засне коју тврдо крај својих мјерничких столова и справе. Сјутра дан се иза сна пробудише, те жеравицу, што још тинаше, стадоше расприравити, да се оприју и да доручак спреме, кад али с ви-са спунтише се два жандарма, те запиташе официра, није ли видио, како „разбојници“ отидоше. „Какви разбојници?“ запита официр у чуду. „Они, што су но-ћас овдје горе ватру напали у свом табору“, одговоре жандарми, показујући коси на нијенан. Од снавача нико није ништа осјетио, јати оназио, те стадоше сумњати да нијесу жандарми рђаво извјештени. Да се освједоче, усну се сви на нијенан, те абјла нају ондје очевитија траг од скора остављеног табора. По статцима јела видјело се, да су ондје јарца пекли; бјеше ту и љуска од кртеле. Од вијенца до онога мјеста где су официр и мјерник са друштвом спавају, ако је у ваздушној прузи било тек 150 корака. Херцеговици мора да су врло добро опазили и мотрили оних пет људи, што су доље крај ватре спавају. Није требало изабаци ни једног мотка, да се не прави буна; доста би било, бацати доље који грди камен, и сво друштво доље било би у сну смрљено. Официр имаљаше 400, мјерник 150 е. уз се. Никома није ништа било. Херцеговици из Ковачевићеве чете даде су се и овога, као и небројено више пута, строго држали наредаба свог вођа.

Политички преглед.

Поводом нове године политички свијет бави се углавном разматрањем опште ситуације. Новине су пренуле таквијех

судила. Дјени у том обзиру треба много праштати, много понуштати, у опште е дједом треба имати врло много стрпљења.

Нееразмјера између вјежбана мишића и вјежбана мозга права је куга за дјечу; то је пра, што подрива коријен здравља и снаге у нашем подмлатку. И кућа и школа врло се мало брину о правилном и сво-страпом развиту јадних мишића. Још је сувише мали број апостола гимнастике. У кољико је пак гимнастика у школи уведена, слабо и тамо одговара своје задатку. Обично се сматра као нешто споредно, више играчка, него ли озбиљан посао. Али је још веће зло у томе, што је и оно мало гимнастике по школама постало ствар педа-ггија, досадна, која натјерује дјечу на знојење, а не разиграва крв у њима, нити им пријатно умори мишиће.

Сва тајна, како да гимнастика буде пријатна и дјеча и свакоме, састоји се у томе, да треба вјешто изазвати жудњу за њом, а не наметнути као теретну дужност.

Има дјече, која никакво не воле гимнастику. То су скоро најслабија дјеча, којој би гимнастичка вјежбања требала. За то бави с том дједом треба све начине и вјештине употребити, док им не омолимо кретање и гимнастику.

Сиротиња и глад, крива плодови нашег друштвеног стања, натјерују раднике, а често и друге грађане да шаљу дјечу, још у вјежним годинама, у раднице или с мотком у поље. Претјеран рад, за који још није дјечу дорасло, постаје тим опаснија, што у такви случајевима храна не

Листак „Гласа Црногорца“.

ХИГИЈЕНА.

разних година старости у човјечијем животу.

ОД

Дра. Павла Маттеггија.

(С тајландског.)

(Наставак.)

Не треба никада заборавити, да је дјечу потребан чет ваздух и кретање. Ваздух у собама треба што чешће мјенати, а чим вршете дошута, ваља изнети дјечу што више на поље. Кад се дјечу носи, треба га често преносити с једне руке на другу. Кад дјечу почнеда сједи, метите га на земљу, а под њ проистрије какву пољаву и дајте му играчака. Тиме ће дјечу вјежбати и своје мишиће и свој мозак, млада четворопишче и прешатрајући час један пред мет, час други. Послије неког времена најмјестите га близу кнасе столице, на њ емо покушавати, да се исправи и да се од важи на прве кораке. Напошто не устрелбљивате дјечу, јер они натјерују дјечу да стоји и кад не би хтјело, али га натјерују да трчи сувише брзо. А и једним и другим дјечу крива коге.

Данас су ушла у моду истаца, вакојима није и даље лако дјечу у шетњу. То је, истина, врло удобно, али није са свим добро. На таквим колицима дојете лако паде, скоро увјек спава, те тако

нема прилике, да вјежба своје способности, које се тек буде. С тога боље ће бити, ако се много ређе дјечу извози у шетњу на колицима, и ако се мјесто тога вози у наручју; теже ће наизгист, а више ће вјежбати своје мишиће и своја чула.

ГЛАВА ТРЕЋА.

Дјетињство је доба кретања и невиности. Мишићи дјетини осјећају неодолјиву потребу за многим радом и вјежбањем, отуда она неуморна несташност, која је главни чиниоци знак дјетини природе.

Карактер се много прије у дјетету по-чне развијати, него ли особине његовога ума. Оситро око највјежбиови проматрача може скоро поуздано погодити, каква ће се човјек развити из неког дјетета.

Вегетативна снага у дјетета је у нај-већем јеку. То је она снага, која усмиљује мртву материју и удара јој печат живота.

Вегетативна је моћ извор свима дру-гима, што називе промјетну, као савршена је моћ, кретање, мишљење и естра. Те снаге ама највише у дјетета, и као што о-но брзо расте и врло добро вари, тако да је врло нелика отпора болеснога и смрти. Али рђави или никаква хигијена може вр-ло лако да узгужи тај богати извор ектен да од креника дјетета изгуби широкосно и увјек болесљиво створење.

Дјетету је од пијекле потребе врло добро, храна, много чиста ваздуха, врло много кретања, а рад у дјечјим годинама

уазматрања. Сваки лист оцјењује положај свијету по својем сопственом схватању и према становишту које заузима. Тек једно је у чему се сви листови слажу, а то је: да се међу народима појављује неко опште незадовољство, за које се зна да проистиче из данашњег општег положаја у свијету. Мир је до дуна на сјеверним странама у Европи (осим оно мало чарке која се кад и кад догоди у јужној Херцеговини око Бијеле Горе), и велике силе уједињене конзервативни правац у политици и не хоће да се свијет буни. Но свијет некако не хоће да вјерује у постојање тога мира и слуги на велике и правне ратове. У том невјеровану кријсја га много и помаже које се онажа међу великим силама и које баш не свједочи о добром разуму међу њима, крај свега тога што се о противном уједињавају. Нарочито од како је Гамбета дошао на власт у Францеску, држи се да он сваки могући начин настојања, да развали савез између Аустрије и Немачке и да прву прилику за савезу с Францеском и Инглишом, да би савез Францезама олакшао рат с Немачкима, за којим они не престају жудити. Седнала, Немачка очет од своје стране гледа да се могуће задрже томе на пут стави и да Францеску што дуже забавља и слаби спољашњим унутрашњим немирима у Африци, а себе да осмачи новим савезима као што је н. пр. савез с Италијом. Ако к томе додамо, да Францези нешто много обиле и око Турске, онда смо од прилике објаснили цијелу мрежу коју је у Европи разаспо тој управник јевропске политике.

Така нам изгледа оншта ситуација на почетку ове године: хоће ли тако и даље остати, то ћемо видети, ако нас Бог пошлети.

У Немачкој изашао је у званичном листу тамошњем један указ царев, датирани од 4. Јануара (по новом), а потписан и од Бисмарка, који је тамо учинио ужасну сензацију. Указ тај значајније споку у историји парламентаризма немачког, споку за коју сами листови немачки кажу да меће бити савј тз. У главноме указу пруски а цар немачки каже ово у том указу: „Правом краљевом, да влада и управља политиком Пруске по својој вољи, ограничено је уставом, али није укинута; владавнска дјела краљева потребују потписе и једнога министра као и одговорности њихове, но она остају дјела краљева, која су произашла из његово одлуке, која изражавају уставним путем његову вољу.

„О тога се не може допустити и слуги само к помирчењу уставних права краљевих, кад се њихово извршење тако представља као да је потекло од министара а не од краља истога.

„Устав пруски израја је монархички предација те земље, која почивају на живијем односима између краља и народа. Ти односи не могу се аренијети е краља на министре, јер они су везани за личност краљеву.

„За то је моја воља, да се од сад наше нико не сумња у Пруској и Немачкој о уставном праву којем и њихих напшљедника на лично руковођење политике моје владе, и да се стане на суиорат мишљењу као да моја владавнска дјела нијесу искључиво самостално краљевско одлуке због тога што је краљевска личност неповредима и што се на сваки владавни-

ски алат мора и по један министар потписати“.

Сви листови немачки пишу у највишој узбуђености о овом указу краљевом и великом га тумаче као новонапад на уставност, јер по њему чиновници немају више право слободнога избора, почем морају гласати свагда за владинога кандидата.

У листовима аустро-угарским читамо, да су у Бечу на измаку прошле године држана више дана министарска вијећа, у којима су се претресале ствари, које се односе на стање у Босни, Херцеговини и Кривошијама. Из непрегледне множине гласова о тим сједицама, министарски мишљење одје извести само поједино, остављајући наравно реченијем листовима да одговарају за истинитост својих твђења. Така се међу осталим јавља, да је закључено да се прогласи анексија Босне и Херцеговине, и то Херцеговина да се прикључи Аустрији, а Босна Дамацији, а Босна Угарској. По почем су се појавили немири у јужној Херцеговини, који су се спојили са немирима у Боснијама, то је влада закључила, да изаша повећу војну силу, да би те немире један пут за свагда и то уједињеном и да би државном ауторитету на тим странама респекта прибавила. И за тим сједицама дојета налазимо у листовима, да су из Чешке кренула пут јужне Дамације два војничка одјела, међу којима се налазе поглавито стрјелци. Исто тако потонји листови јављају, да је из Трајешна кренула пут Поде једна пјешачка регимента бана Јелачића.

О избору патриарха ерпског у Војводини долазе гласови недовољни. Листови јављају да новонабрани патриарх Јанковић неће бити од цара потврђен, него да ће бити за патриарха изабран владика Анђелић. До овога часа још немамо вијести, да је то збиља учинено, што нам се чини невјероватно, јер стоји у очекивању и потврди са законом о избору патриарха који је сам цар потврдио. Ако се то потврди, сабор ће бити по свој прилици распуштен и онда за наш народ тамошњи наступају сумњни дани.

Домаће вијести.

ЦЕТИЊЕ, 2. Јануара.

— Свијетске дане празника рођења Христа а проведосмо и прошле године у свечаностима црвеним својеним са лијепог обичајама црквијем који се овдје чисто и неокрњено хране. Већ на неколико дана пред бадња дани почеле су се куће цетињске китити бадњацима, које је сваки себи одјекао у гори да њим обесели себе и своју кућу чедом. На сами бадњи дани прије подне кренуо је Н. Свијетост Књаз-Нашљедник с одабраном пратицом у бадњаке и врнуо се око подне у варош уа појевку своје пратице која носаше на раменима новелке бадњаке која се постојаније пред свијетим двором и пред старом Књаза-Нашљедника. Пред вечер почеше се осјетљавати прозори на кућама у вароши, у славу тога вечера које ће једно чито остати у успомени народа црногорског као око вартомејска ноћ у историји. По што је већ мркло, пуче тои који бјеше напуштени пред свијетим двором, за знак да се тамо већ уноси бадњак. На тај знак стаде цика из пушак и револвера по цијелој Цетињу и то тако трајање да под само по ноћи. Народ је

весело уносио бадњаке на своја огњишта и чам је који од њих прегорио, давао је израза радости својој метадем из малих пушак. Сјутра у јутро ишло се на летургију, коју је одслужио епископ архимандрит Бис сувише свештеника, а присуствовали су: Николов Височаство Књаз и Књагиня, Његово Височаство Књагиня Дариња, Његова Свијетост Књаз-Нашљедник, Њихове Свијетости Књагинје Олга и Зорка са осталим чиновницима високога владарског дома, за тим државни свијетници, министри, чиновници великога суда, виши и нижи чиновници пригосеки и мноштво побожнога народа. Иза службе божје ишло се у свијетли двор на честитање празника. Николов Височаство окружен свијетом породичом благовољели су на своје дому прихвати честитања својих вјерних. Иза тога мјештани су по стародавном обичају похвали једна друге на дому и свуд се братски частили и веселили уз пушчају из пушак која и тај дан трајање до под сам мрак. Тако су и друга два дана бадња провели у радости и веселу, а разумије се а у приљезној посјети богослужења која су свештеним начином држана.

— У онедјелици, иза Божића, Николов Височаство Књагиня и Милеја и Дариња, са свијетлим Књагинјама и њихом пратицом пошле су у Бар, где ће се њего вријеме преко зиме задржавати.

— Ново дјело прослављено је и ове године уочицајеним своје начином. Већ прије тога дана почели су се окупљати главари црногорски из околине, дошавши да честитају својој Господару нову годину. У вече самога новог дјела бјеху куће цетињске искићене народијем и војничким заставама, а осјетљавало је тога вечера давао нашој вароши особити чар. Народ многобројнији авијане уједиња посматрајући осјетљавало и окићену варош. Сјутра дан служена је у обично вријеме велевелека литургија у сад св. обитеља, а иза литургије држана је благодареша са „многостењеница“. Његово Височаство Књаз, окружен својим високопостављенима као и дипломатско тијело присуствовашу служби божјој и благодарешу, које је одслужио високопреосвештени г. архимандрит Бис су више свештеника. Многобројни народ из вароши и околине присуствовао је такође. Иза свршене службе божје пошло се у свијетли двор на честитање. За то вријеме док се ходило из праме до свијетлог двора, изабачи се „за бапура“ 21 топовски метак. У свијетлом двору благодарно је Његово Височаство Књаз у великом салону примати подворања. Наприје су приступили чиновници дипломатског тијела која се овдје налазе, за тим редом достојанственици, чиновници и одлични грађани цетињски. Његово Височаство имао је милост синеходљиво прихвати честитања свакога појединог, а за тим је све отпустио с рјечима: „И нама свијетла на здравља нова година!“

— Има већ дуже времена, како се Његово Високопреосвештенство г. митрополит црногорски Иларион осјећа слаб, због чега је крикућен био, да ради пројекте владућа остави Цетиње и да пође у италијанске крајеве црногорске. Због тога је дуже времена провео у Подгорици а сада се налази на Ријци. Како чујемо, стање његово здравља није се, на жалост, поправаило, него се још погоршало. Уздамо се у милост божју, да ће још подржати дане нашег високопреосвештеног г. митрополита који су толико драгоцјени нашој цркви и држави.

довољно неоправим и месом, довољно непеченим или некуваним.

Против шкрофула најглавније је: чист ваздух, врло добра храна, а нарочито морска купатила, али, кад се то не може, купатила у славој води.

Мале су бијеле дјетињства мокрење, под а се, први нос. Мокрење под а се долази или услед рђаве навике или услед болести. Пазице да не будете сигурни и да не побрзате та два узрока. Кад опазите да не помажу обично опомене, зовите лекара, јер је мокрење под а се често упорна болест, која се нека лако савладава ни најјачим средствима. — Тако исто треба што раније почети навикавати дјецу да брину носе марамом, јер славе објекта усне и нос, а непријатељства дјече и брава служе као један између многих изговора, а што они мре и једно и друго.

У те мале дјетињске биједоцима и гади обичај грицкање ноката. Та је рђави навика по некад тако укорењена, да се протеже кроз сав живот. Први јој је почетак обично немарност учитеља, који се не сећају да дјецу треба сјећи нокте, чам мало дужи порасту.

Мирењање младеца бива између 7 ме и 8-ме године а то понавља без великих неагода. Ваља само пазити, да нови зуби не сачу на препреке у свом расту, а то могу бити млечњаци, који се не налазе на вријеме, него остану и даље поред новог зуба, који онда нарасте на криво.

(Наставља се.)

— Аустро-угарски владар на Цетињу г. барон Темел стигао је у прошле четвртак из Беча где се дуже вријеме бавио.

— Читање ове вједаје имамо оштар сјевер, који нам крчина дје ведре и лијепо дане, али и студен проузрокје пралично осјећти. Свијет је већ свуд погнио, само се још држи на висинама и по увалима.

Књижевност.

Промале вједаје стигле су нам на приказ ове књиге:

Ишала и Сатира од Абуказема. Све ека друга. У Новом Саду 1881. Издање књижевне Луке Јоцића и друга.

Народни Лије-чии Поука о животу у здрављу. Нише др. Мила Јовановић. Књига осма. У Новом Саду. Издање штампарије А. Пајезића. 1881.

Велики Свијет. Новела грава Влад. Алек. Солугуба. Превео С. С. Петровић. Нови Сад. Издање штампарије А. Пајезића. 1882.

MARCO, der serbische Königssohn. Text von M. Petrović. Bilder von Fr. Kolatz. — Ово је осма свеска „библиотеке за младеж у школи и кући“ коју на немачком језику издаје Шпрингер у Берлину. У тој осмој свески саопшито је наш честити књижевник г. Мита Петровић по народним прјесмама неколико прича о кнезу Мити и краљу Марку, које је Коларц илустровао zgodним сликама.

SULLA CONDIZIONE CIVILE DEGLI STRANIERI. Cenni storico-giuridici di Vladimiro Pappafava, membro della società internazionale di legislazione comparata di Parigi. Trieste. Stabilimento Artistico Tipografico — G. Caprin. 1881.

LUZICA. Mjesačnik za zabavu a rowučenje. — Тако се зове нови часопис, који су почетком ове године покренули браћа наша Срби на далесном сјеверу у Немачкој. Часопис овај, који је намјењен забави и поуци, излази свакога мјесеца један пут у Будимину, а стаје на годину само 1. фор. 60 пош. Уредник му је др. Мук.

— Обраћамо пажњу нашим свијетлима издавачима **Прјесма Бранка Радичевића** у дивотном руку са сликутама. Ово ће бити прво такво класично издање у књижевности српској, а заиста нико нише не заслужује него Бранко да нам буде у том првијенац наш. Уијерени смо да ће књижевна Луке Јоцића и друга пошлети сав труд да издање ово неспадне како ваља, а публика српска одлаваће се својом омиљеном Бранку као и ваља до сад.

Телеграми „Гласа Црногорца“.

ПАРИЗ, 27. Децембра. — У сенат је изабрано 56 републиканаца, 12 конзервативца, 9 избора неријешено те ће се бирати на ново. Републикани су добили 21 сједиште.

ЦАРИГРАД, 31. Децембра. — Русија нише непосредно од владе румелијске четир милиона рубаља у име трошкова за окупацију. Алексо тражи упутство од порте.

Књижевни огласи.

11. бр. „Српских Илустрованих Новина“ доноси овој садржај:

Забавља: Шумањеве Нерка. Приповијетка из српскога живота од С. В. П. — Прјесме: од Д. Ј. Илија. — Класички преводи: „Писмо Луција Анеја Сенеке“, превод др. Н. — Умјетност: „Верштанга“ од др. П. Јанковића. — Прјесме: „Чудна посла!“ (Из Босне). — Преводи: „Најбољи начин“ приповијетка Сав. Хермазова, превео Сав. Петровић. — Позориште: „Крива престо“ трагедија М. Поповића, реферат Милана Савића. — Народни обичаји: „Крупа бадњака српској дјецу“ од чика Стеве. — Из разних крајева: „Успомене из Италије“ Болоња од др. Д. Дери. — Словески умјетници: Василије Р. Верштанга. — У а наше илустрације: Надгробна црквица породице Харшине у Земуну. — Слике из Црне Горе: „Можура планина“. — Слике из Далмације: „Граја око бистерије“. — Друштва: Правила српског новинарског друштва. — Одборска сједница, „Матице Српске“. — Књижевне биљешке: „Библиографија“. — Изјава проф. А. Савића. — Слике: Василије В. Верштанга, руски сликар. — Надгробна црквица породице Харшине у Земуну по плану архитек. С. Никчића. — Гала Галија у Можури планини. — Граја око бистерије, све три од проф. Ф. Зверлине. — „Српске Илустрованих Новине“ излазе сваког 10 дана два пуна табака, а цијена

стоји никада у правој сразмјери са потрошеном снагом. Законодавства по разним државама склопила су неколико париграфа, да заштите дјецу од таквих злоупотреба. Већ се по себи разумије, да сви ти париграфи, па и племенити примјери неколицине филантропа, ту не могу потпуно помоћи. Због тога требало би учинити на коријења, а то значи, требало би преустројити све друштвене установе. Али то ће дуго трајати, па дотле трудимо се барем, да под снажним свротишким кровом овлада уијерено, да рад у радњицима и у пољу уијерено дјецу, у чијим њиховим годинама треба све да је уијерено на развијање крвљу и мишића, а не на трошење њихове снаге.

То нарочито препоручујемо мајкама, у којима је мудрија љубав сирам своје дјече. Недајте, да нам дјеча буду жртна неважних или лакомости, па баш да не и спомињемо срце, сам интерес требало би да вие одирати од тог натјеривања на рад још неспазнијено дјече. Ако вам дјечје здраво и снажно одрасте, платиће вам ето за један. А уј један, што сада захтјева од свог дјетета, то је крвнотјечења на жила слабости и неспазности: незнајући и нехоти не сврјешају ето ето пута од целата, који, кад строго узамемо, пролијска аликовачку крв.

Глад за славом још је свирепија од глади за хлебом. У средњим и вишим разредима наших средњих школа претјерано се много захтјева од мислима наше дјече. У опште заборавља се, да се школским радом не образује и не васпитава само ум и срце, па само тијело, него читав човек,

дакле све скуп. У школи је сваки правца погрешан, који је уијерено више на образовање ума, него на на образовање срца илз тијела, а исто тако погрдан би био и онај који би већу пажњу на тијело обраћао, а занемарно остале способности. Ту треба да овлада потпуна хармонија, а иначе уијерено једну способност у трошку друге, а то, другим рјечима, значи стваривање једностране луке.

Мање радити, а боље радити, то мора бити програм брдуће педагогике.

Ви славни мучитељи дјечијих мислима, метите руку на срце и речите право: колико нам је остало у глави од онога, што сте енилом морали да учите по школама; зар вијесте баш реакцију против те недовољне енциклопедије дошли до то мало знања, којим сад располажете.

Потомци неће вјеровати својим очима, кад буду читали, да је у наше доба дјечје од 6—7 година уијерено граматичку, то јест метафизичку језика, и да је уијерено од 15 година, првобитно Виргилу и Кесовона, а није умно да говори ни са оним савременицима, који су му били најближи сусједи.

Најобичније су дјечије болести: глисте, шкрофуле, туберкуларна менингитис, круп, нежни кашаљ, осне, шарлах и друге кожне болести.

Да би се дјеча сачувала од глуста ваља добро пазити на њихово варење, удељивши да уијерено у одређено доба дана и не попустијући пр тјераној прождраћности, која се појављује у њиховим годинама. Није негана да мећер производи глусте. Јаја глуста убу у тијело са водом, већом,

и је за Аустро-Угарску 4 фор., полугодина или на 3 мјесеца 2 ф. за Србију, Црну Гору и друге крајеве 12 динара полугодина, односно 6 динара на 3 мјесеца. Преплату у Србији примају све тамошње књижаре, а у осталим крајевима умовљена и г. Јовановић, као и штампарија А. Пајевића у Новом Саду.

Уредништво и наклада
„СРПСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ ПОВИЈА.“

„НЕВЕН“

Чика Јовановић

доноси у својем двадесеттретњем броју за 1881 ове чланке: 1. Пашаљак. Гитан бјесма од Чика Јове (са сликом). 2. Дијете моје. 3. Врабац бјесма од — ар Ар — 4. Наши разговори П. од браца Мите. 5. Несретна Давида, жидовска игра (са 10 слика — свртка). 6. Неодлази. 7. Кривица (са двије слике). 8. Разна боја керата, од браца Мите. 9. Ласкомислени владар од браца Мите. 10. Ријешене даштања. 11. Чика Јовановић.

Рукописи и све што се тиче уредништва, шаље се на адресу Dr. Jov. Jovanović Wien, Währingerstrasse 9. — „Невен“, Чика Јовановић, издаје два пута мјесечно на четвртком табаку. Цијена је за Аустро-Угарску на читаву годину 4 фор., на пола године 2 фор. За Србију, Црну Гору и остале крајеве 10 динара или 5 фор. у банкама на читаву годину, односно 5 динара или два фор. 50 нов. на пола године, и шаље се на адресу

Штампарија А. Пајевића
у Новом Саду.

Гласовито славенско „ходошће“ у Рам ове године, ушледе „уздигнућа“ на више ступање части и поштовања славенских апостола Кирила и Методија, даје је повод да издају тајништво, да данас већ читаву литературу о томе имамо.

Тај нови покрет у добру, кад би се о „ходошћима“ изјављивали пречасна имала мислити, обрнуто је на себе пажњу и подмишљања. — и, позван са многих страна, он је узео, или боље, морао је узети на себе труд, да разабере, шта се збиља тим покретом хоће, и у тој циљу написао је књигу, које ће онда наслов свој овај бити:

Славенски Апостоли

КНИГА И МЕТОДИЈЕ

у 1881. години.

Књига ће бити повелика и изијеће око 300 страница ситнога писма, — старје два форинта, или пет динара. — Ко жели књигу добити, нека се обрати на издавача (Zaga Dalmatien), или на одашњу књижару Ивана Водника, пак, код књига издаје, добиће је или у натов (per Nachnahme), ако поштом прије не пошље, ако ли поштом, добиће је у кретошћу, без свакога трошка.

У Загреду, 6. Децембра 1881.

Др. Инокентије Милаш,
архимандрит.

НАЈБЕШНИ БОЖИТНИ ДАР.

ДВООТ ИЗДАЊЕ

ПЕСМА БРАНКА РАДУЛОВИЋА

илустрованих

СИЛУЕТАМА БРАНКА РАДУЛОВИЋА

„Матрицом Српском“ награђено Цело сад је баш изишло из штампарије и добија се по свима српским књижарама.

У свој српској повлијој ларица нема pjesnika, који би био народу омиљенији од неумрлога Бранка.

Он је пјевао из срца свога, на душе свога доба, за то му и јесте пјевање подржао у народ у сваку српску кућу.

Прије тридесет година кликује је генијални Бранко, ожећајући, да су му дани избројани.

„Ал’ што пјевах не ће проишати,
Никога мене хоће останути
Док се поје, док се више пије,
Док се коло око свирају вије
Докле срце за срцем уздиже, —
Е па докле, а куда ће више!“

Ова пророчка ријеч се избила. За ово тридесет година ово је осмо издање Бранкових pjesama.

Пјесник који је умно да пјева о љубави, жељено као славу, несташки и љубави, који је умно да као пјесник српске слободе, новог народног живота — буди у окладини српској нове борбе — тај је живао за вјекове. Ипак је пјесник слат свакиме новоме поколењу — она је бесмртна, јер ће се орјати док је овака, за које је пјесник пјевао.

Прву књигу Бранкових pjesama илустроване Бранко Радловић илустровао, као што се у другим великим народним начиним илуструју pjesnicka производа.

Овај умјетнички рад оцијенио је г. То дорчић професор у Београду на молбу „Матрице српске“ овим ријечима:

Уредник и издавач Бранко Радловић.

„Ја судим, да овај рад Радловићев заслужује свакако и моралне потпоре и материјалне награде Матрице и то прве свате у атар саме усмрене pjesnicka Бранка Радловића, друго што овај рад као почетак у томе новоме правцу, може да буде од користи нашој књижевности а нарочити у аборига, што би се наградом дало г. Радловићу и средствима, да може овај рад овом правцу као илустратор не само продужити, по себи и усавршити. Судим, да овај посао заслужује награду од 200—300 фор. а. вр. „Матрица Српска“ наградила је овај рад по могућству својих средстава са 150 ф. а. вр.

Потписана књижара датила се, да изда ове Бранкове pjesme у облику као што до сада није изишла ни једна српска књига.

Пјесме су те изишле на први највишији спорује су израђене у пријем умјетничком заводу од ове руке у Беогу а текст је је штампан са свим новим словима.

Према суду г. оцијенила овога рада светара се потписана књижара, да ове pjesme напу и по својашћем облику с образом на јавност. — Ми смо наше стране учинили све што се могло, да ово издање буде укупно лијепо и што јефиније.

Књига ова износи 8 1/2 табака велике четвртине и стаје фор. 2.50, а у елегантном повезу са позлатом и ликом Бранковим фор. 4.50.

Ко нам унапријед поштомском упутницом новац пошље, том шаљемо о нашем трошку. Сваку изручбину обављамо тачно и брзо уз готово и наплатом у натов.

У Новом Саду о. св. Никола 1881.

Књижара Луке Јовића и др.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Браће Јовановића

Изишла је свеска 27.

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

П. П. Ивковић

П. — 16. н. (35 пара).

Добија се у свима српским књижарама. — Преплату на 24 свеске ф. 3-50 (7 динара) поједина 18. н. (40 пара) и онда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Изази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо унапријед с пошт. упутницом.

У Панчеву.

Књижара Браће Јовановића.

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА

Браће Јовановића

Изишла је свеска 28.

ПРИПОВИЈЕТКЕ

Алфонса Додата.

превод с францеског.

16. н. (35 пара).

Добија се у свима српским књижарама. — Преплату на 24 свеске ф. 3-50 (7 динара) поједина 18. н. (40 пара) и онда шаљемо ми о нашем трошку сваку свеску уредно. — Изази сваких 14 дана 1 св. — Новац молимо унапријед с пошт. упутницом.

У Панчеву.

Књижара Браће Јовановића.

Књижевне вијести.

У наклада књижаре Браће Јовановића у Панчеву изишла су ова нова дјела:

А Т А Ј А.

Роман Шитовића.

С француског превода

Д. Јеврић.

50 новч. или 1 д. 50 пара.

ПРИПОВИЈЕТКЕ.

Алфонса Додата.

Превод с францеског.

16 новч. или 35 пара.

ГОРСКИ ВИЈЕНАЦ

Историјско звитје при почетку

XVIII. вијека.

Сачинио

Петар Петровић Његун.

32 новч. или 70 пара.

ЧЕТИРИ КЊЕРИ

Породична слика

Софије Подлинске.

Превод с чешког.

16 новч. или 35 пара.

Све ове књиге добијају се у свима српским књижарама.

(1—3)

Народна привреда.

ТРИЈЕШЊЕ, 26. Децембра. — Разна роба на нашем тржишту имала је ове недеље следеће цијене:

	од	до
Восак примерски у тар. за 100 кил.	80	98
Кафа порторица	40	60
С. Доминго	47	67
Рио према врсти	35	75
Цукар аустријски	33	50
тучени	58	75
Цијеке траве бухаче	3	5
Нараче скривница	7	50
Карубе пумешке. за 100 кил.	7	25
левантинска	12	—
далматинске	10	—
Смокви Каламата	10	14
пумешке	4	50
Дамуни скривница	85	90
Видеми или мандуле пумешке	87	88
далматинске	26	47
Лешница	20	33
Шљиве	12	75
Пшеница руска	13	15
угарска	10	75
галечка	7	50
Кукуруз (руженица) руски	10	25
угарски	8	75
Раж	8	25
Јечам	8	25
Зоб угарска	8	25
арбанска	—	—
Пасуљ (фажол) према врсти робе	11	12
Боб	10	18
Лена	16	75
Ориз талијански	13	15
англески (китајски)	108	115
Вуна босанска	118	125
морска	122	—
арбанска	—	—
истарска	47	90
Штице кошушке језовице	42	70
штајерске	10	80
Греде	6	11
букавице	—	—
Уље атал. ниже врсте	52	69
најбоље	—	—
средње врсте	41	42
далматинско	41	42
истарско	10	—
Камено уље у барилу	73	—
у кашетама	165	185
Коже стројене	—	—
сухе воловје	75	103
Далм. ист. и бое.	75	100
Јагњене. за 100 ком.	60	90
далматинске	—	—
козје. за 1 кил.	—	—
вунене слане	—	—
сухе	—	—
аеље за 100 комата, у сребру	28	37
Бакар	28	38
Сврделе 1 барно	13	25
Ветриол модри. за 100 кил.	26	27
зелени	—	—
Масло	70	100
Лој далматински	41	43
Сало	77	—
Масл (сало растопљено)	—	—
Сланца	65	67
Равија египтар (100 литара)	—	—
Галићи истарски за 100 кил.	25	26
Руж	8	50
истарски	6	25
далматински	12	50
Лешће од ловорике	—	—
Винске строгине (Gripala)	31	48
сплох	30	32
Мед	11	11
Лумбер (бучевце од ловорике)	3	75
Пакар барно од 100 калогр.	2	18
Цуње (штраце) за 100 кил.	14	16
Катрам далматински	14	—
Петролеј	14	—

ТЕЧАЈ БЕЧКЕ БОРЗЕ.

Од 2. Јануара 1881.

Државни дуг у сребру	7710.
„ „ „ „ банкама	7815.
Златна рента	9450.
Лозови од 1860	13275.
Банкне акције	844.
Кредит	344.
Лондон	11950.
Ц. кр. цески	560.
Наполеон	945.
Државна марка	5840.

ПОШТАРСКИ

ЗИМЊИ РАСПОРЕД

поласка и доласка пошта.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Котор у недељу: предавање до 10 а по ура у јутро; у уторник: предавање до 10 а по ура у јутро; у сриједу: предавање до 10 а по ура у јутро; у суботу: предавање до 10 а по ура у јутро.

Долази из Котора, у уторник: раздавање у 2 уре по по дне; у сриједу: раздавање у 2 уре по по дне; у четвртак: раздавање у 2 уре по по дне; у петак: раздавање у 6 ура по по дне, ако пароброд стигне на вријеме у Котор.

ДЕЛИЖАНЦА полази са Цетиња за Котор у уторник, предавање у понедељник до 4 уре по по дне.

Долази из Котора у сриједу, раздавање у 3 уре по по дне.

ЛИСТНА ПОШТА полази са Цетиња за Ријеку, Бар, Данилоград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у понедељник, сриједу и суботу, предавање до 11 ура у јутро.

Долази с Ријеке, из Бара, с Данилограда, из Никшића, из Подгорице и из Улциња у уторник, четвртак а недељу, раздавање у 10 ура у јутро, ако пошта стигне навријеме.

ДЕЛИЖАНЦА полази за Ријеку, Бар, Данилоград, Никшић, Подгорицу и Улцињ у сриједу, предавање у уторник до 4 уре по по дне.

Долази у уторник, раздавање у 10 ура пред по дне.

Канцеларија је сваки дан отворена од 9 ура до 12 у јутро и од 2 до 4 по по дне.

Цетиње, 20. Октобра 1881.

Управитељство

Књ. црногорске поште.

Позив на претплату

на

„ГЛАС ЦРНОГОРЦА“.

Свјема нашој претплатницима истјече претплата крајем ове године.

С тога позивамо учtivo њих и све пријатеље нашега листа, који су ради и у идућој години овај лист држати, да нам за вријеме на пошту претплату, да им не би због касно стигле претплате, који лист од нове године изостао.

Цијена је „Гласу Црногорца“:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (и за БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ):

На годину 6 фор. а. вр.

На по године 3 „ „

На три мјесеца 1 „ 50 н.

За све друге земље у Јевропи

Америци:

На годину 20 франака.

На по године 10 „

На три мјесеца 5 „

Претплатници из Аустро-Угарске (и Босне и Херцеговине) нека шаљу своју претплату поштомском упутницом на г. Петра Рамадановића у Котор. Нарочито се умољавају претплатници из Босне и Херцеговине, да нам не шаљу нијаче непосредне овамо у означеном писму, за које ми морамо оудје плаћати свагда по 40 до 50 новчића, него нека упућују претплату на г. Петра Рамадановића у Котор, и то поштомском упутницом, која је сад и за Босну и Херцеговину уведена.

Претплату из Србије на наш лист примљ само књижара Велимира Валожића у Београду. С тога нека се тамошњи наши претплатници изводе за времена с претплатом обратити на ту књижару.

Претплатници с другијех страна нека шаљу своју претплату у плаћеном писму на: Управу „Гласа Црногорца“ на Цетиње.

Цетиње, 12. Децембра 1881.

У П Р А В А

ГЛАС ЦРНОГОРЦА.

НА ЗАНАЈЕ.

Због тога што још није стигла амо моја штампарија као и због других неких узрока одлаже се издавање „Барјактара“ за неко вријеме.

Претплатници на „Барјактар“ који су положили претплату, ако желе да им се новац врати, нека ми изводе то јавити, на ће одмах свој новац добити натраг.

У своје вријеме, када „Барјактар“ почне излазити, објавиће се то преко овога листа.

Цетиње, 2. Јануара 1882.

Јован Павловић.

У државној штампарији.